UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones uenerabilis magistri Nicolai de blony decretoru[m] doctoris. capellani episcopi Bosnomensis. ualde deseruientes populo. sed et clero utcu[m]q[ue] docto eos digne legenti. predicanti. aut ...

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 22. XI. 1494 - 1495

Feria secunda Penthecostes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31214

Visual Library

ditas. Ex q̄ infero ꝙ ſignū dilectionis eſt
magne ad deū ſi q̄s magna patitur. ⁊ ma/
ioris ſi maiora.

F

Dixi tertio ꝙ xp̄s ꝓmittit pre
miū dī. In domo
patris mei. Circa q̄d ſciendū ꝙ dom⁹ dei
eſt triplex. Prima eccl'ia militās. j. Thi. iij.
Scias quō oporteat te in domo dei ↄuer
ſari. In q̄ domo ſunt multi homīes tanq̄
manſiones. in q̄bꝫ deus manet iā ꝑ fidem.
Eph. iij. Habitare xp̄m ꝑ fidē in cordibꝫ
vr̄is. in aliq̄bꝫ ꝑ fruitionē caritatis. j. Cor.
xv. Ut ſit deus oīa in om̄ibꝫ. Scđa dom⁹
triūphans eccl'ia. Ps. Replebimur in bo/
nis domus tue. in q̄ tot manſiōes q̄t ſan/
cti in q̄bꝫ deus manet ꝑ gloriā. Tertia do
mus eſt ipe deus. ij. Cor. v. Habem⁹ do/
mū nō manufactā in celis. In q̄ domo ma
net volūtas hoīs ꝑ fruitionē caritatis. j.
Joh. iiij. Deus caritas eſt. ⁊ q̄ ma. in ca. in
deo ma. ⁊c. In hac domo q̄ eſt deus multe
ſunt māſiones. i. diuerſe participatiōes be
atitudinis ipi⁹. q̄ꝛ qui plus diligit ⁊ pl⁹ co
gnoſcit. maiorē locū habebit. ⁊ ita vnus ē
alio beatior. ſm̄ q̄d eſt melius diſpoſitus.
Exemplū de fonte om̄ibꝫ cōmuni. de q̄ ta/
men plus accipitur maiori vaſe q̄ minori.
licet vnum ſit obiectū veritatis. vn⁹ dena/
rius diurnus. Eandē ſnīam pſeq̄tur Ly/
ra in glo. ſup illud Exultabūt ſancti in glo
ria. letabunt̄ in cubilibꝫ ſuis. ſ. diuerſis ḡ/
dibus ſeu manſionibꝫ. vbi dicit notanter.
ꝙ dicit Ps. de gloria ſc̄tōꝝ pluraliter cubi
libꝫ ꝓpter diuerſitatē graduum ſeu p̄mioꝝ
ipoꝝ ſanctorū. q̄ꝛ licet ſit beatitudo eadem
omniū obiectiue nō tn̄ formaliter. quia li/
cet om̄es ſancti vident deū ⁊ eo fruant̄. tn̄
vnus ipm̄ videt clari⁹ altero. ⁊ dulci⁹ frui/
tur ipo. Hec lyra. Ex hoc infero duo. Pri
mo ꝙ q̄ntū eſt ex parte diuine eſſentie in ſe
vnus alio nō magis videt q̄ om̄es. q̄ꝛ om
nes eandē vident licet nō totaliter. Scđo
q̄ntō eſt ex parte vidētis vnus alio clarius
videt. ſm̄ q̄d magis eſt diſpoſitus lumine
glorie ad recipiendū diuinā eſſentiā. Ex q̄
tertio infero ꝙ licet om̄es beati vident di/
uinā eſſentiā eq̄liter q̄ntū ad eius eſſentiā
in ſe. tn̄ non eq̄liter vident in eo omnia. ſed
q̄nto q̄s clarius videt tanto plura in ea vi
dere poteſt. Sicut quāto clarius nouerit
q̄s prima ꝓncipia. tanto plures ↄcluſiōes
ex eis pt̄ elicere. Hec Tho. ſup. iiij. Sꝫ q̄re
iſta beatitudo vocat̄ manſio. Rn̄det Tho.
ſup. iiij. di. xlix. ꝙ māſio dicit̄ reſpectu mo/
tus. ⁊ in deo beatitudo q̄ terminat motū
appetitus tendentis in deū pōt dici māſio
⁊ ita diuerſi gradus beatitudinis diuerſe
manſiones dicunt̄. Sed quō attendūtur
iſti gradus diuerſi manſionū. Rn̄deo. ſm̄
diuerſos gradus meritoꝝ. Meritū autē
attēdit̄ ſm̄ gradū caritatꝭ informantꝭ ope
rationes q̄bus meremur. Et ideo diuerſi
gradus beatitudinis attendunt̄ ſm̄ diuer
ſos gradus caritatis. Ex hoc infero ꝙ licꝫ
martyriū. doctoratus ⁊ v̄ginitas recipiāt
vnam ⁊ eandē aureolam. tn̄ ⁊ inter marty/
res nō om̄es eq̄lem habent licet eandē. ſed
ille q̄ fuit fortior in pugna cōtra mundum
habet maiorē. Silr̄ inter v̄gines nō om̄s
equalē. q̄a ille maiorē que plus cauebāt oc
caſiones corruptionis q̄ alie. Silr̄ inter
doctores nō om̄es equalē. ſed ille maiorē
q̄ ſua doctrina magis fugauit vicia de cor
dibus q̄ alius ⁊c.

Feria ſecunda Penthecoſtes. I. Sermo LXXVII.

Sic deus dilexit
mundū vt filiū ſuū vnigenitū
daret. vt om̄is q̄ credit in eū nō
pereat. ſꝫ habeat vitā eternā Joh. iij. Sic
dicit Aug⁹. in li. ſuputationū. ſuputatiōe
iiij. Juſtū eſt vt creatura laudet creatorē.
Ipe enī ad laudandū ſe nos creauit q̄ no/
ſtris n̄ indiget laudibꝫ. eo ꝙ ipe ẽ v̄tus incō
prehēſibilis. nullis indigēs. ipe ſibi ſuffici
ens. Licet aūt ad laudādū deū hō obliget̄
multipliciť maxīe tn̄ debitor ē laudare de
um ⁊ grās illi agere ꝑ miſcđia ei⁹ ⁊ inenar/
rabili caritate q̄ nos ſic indignos amauit
ſaluauit ꝑ vnicū ⁊ dilectū filiū ſuū. Sic ei
dilexit mundū vt filiū ſuū vnigenitum da/
ret vt viuam⁹ ꝑ eum. De q̄ tā ineffabili di/
uina erga nos miſcđia idē Aug⁹. li. p̄dicto
ſupputatiōe. ij. grās agens dicit. Grās ago
deus pietati tue q̄ꝛ ꝑ ieſum xp̄m filiū tuū
dn̄m nr̄m cū ꝑditi fuiſſem⁹ culpa nr̄a mira
biliter recupaſti nos. Grās ago pietati et
miſtas tibi grās refero ex totis precordijs
meis. qui ſemper tuam inenarrabilem di/
lectionem quas miſeros ⁊ indignos mira
bili bonitate amare dignatus es. miſiſti
eundem vnigenitum tuum de ſinu tuo ad
publicū noſtrū ſaluare nos peccatores et

filios perditionis. Et q̄buſdaȝ interpoſi/
tis. penſans huius diuie pietatis magni/
tudinē exclamat dicens. O imenſa pietas
O ineffabilis caritas vt liberares ſeruuȝ
filiū tradidiſti. deus factus eſt hō. vt pdit⁹
homo de poteſtate demonū erueret. Hec
Aug⁹. Quapropter volēs ſctā mater eccle
ſia inducere nos ad laudandū ꝛ diligēduȝ
deum p̄ tanto beneficio redemptiōis nr̄e
recolit hoc beneficiū magnū. Quod quia
inter dona dei que hodie per ſpiritūſctm̄
fidelib⁹ collata ſūt. p̄cipuū ꝛ maximū vide/
tur vt tanto maiori affectu hō ad diligen/
dum deū p̄ caritatē que hodiē diffuſa ē in
cordib⁹ noſtris p̄ ſpiritūſctm̄ qui dat⁹ eſt
nobis moueat̄. ꝛ ſi alia dona paruo ponde
rant hoīes p̄cio. ꝛ pauca grāꝝ actiōe refun
dant. iſtud ſaltē tanq̄ȝ euidētiſſimuȝ tanq̄ȝ
vtiliſſimū mūdo ꝛ tanq̄ȝ diuine miſcdie et
liberalitatis imenſiſſimū donū quo mai⁹
excogitari nō poteſt piis laudib⁹ hodie ve/
neremur. Nō quidē beneficiū breuib⁹ ꝛ ef/
ficaciſſimis v̄bis p̄ponit ſaluator dicens in
v̄bis nr̄i thematis. Sic de⁹ dilexit mūdū
ꝛc. In quib⁹ verbis tria nobis de diuīa di
lectione proponunt̄. Primo nanq̄ȝ de/
ſcribit̄ diuine dilectionis pietas gratioſa.
cū dicit̄. Sic de⁹ dilexit mundū. Secūdo
ſubdit̄ eiuſdē dilectiōis immēſitas copio/
ſa. q2 vt filiū ſuum daret. Tertio ſubinfer/
tur dicte pietatis vtilitas efficax et dulco/
roſa. cū dicit̄. vt viuam⁹ p̄ eum. A

Dixi primo q̄ in verbis p̄miſſis deſcribit̄ diui
ne dilectionis pietas gratioſa. cuȝ dr̄. Sic
deus dilexit mundū. Magna ſiquidē ē di
lectiōis pietas eū amare q̄ etiaȝ readamat
Iuxta illud Prouer. viii. Ego diligentes
me diligo. Et poeta. Si vis amari ama.
Sed certe maior eſt dilectionis pietas a/
mare eū qui nonduȝ amat nec readamare
cupit. Taliter factuȝ eſt de dei dilectione.
Ipe enī amauit mundū. cū tn̄ mūdus euȝ
nō readamaret. īmo odiebat. Iuxta illud
Ps. Superbia eorū qui te oderūt aſcen/
dit ſemp. Circa q̄d ſciendū q̄ deus dilecti
onē ſuā magnificauit ad hoīem pluribus
modis. p̄pter q̄s merito a nobis ē diligēd⁹
laudādus ꝛ glorificādus. Et p̄mo dilectio
eius magnificat̄. i. magna a nobis dr̄ ꝛ p̄di
catur ex p̄uentione tarditatꝭ nr̄e beniuolē
tie. Scd̄o ex oſtione ſue potentiſſime v̄tu
tis. Tertio ex p̄uidētia ſue ordinatiſſime
ſapientie. Quarto ex copioſa ꝛ clementiſſi
ma caritate ſue mīe. Quinto ex benignita
te ſue patientiſſime tolerantie. Sexto ex
manſuetiſſima equitate ſue iuſticie. Se/
ptimo ex largiſſima liberalitate ſue remu/
neratiſſime leticie. Que ſeptē faciūt meri/
to in nobis ſeptuplicē diuine laudis mate
riā. cui oīa que laudē dei ſonant p̄nt in/
cludi. Iſta enī ſunt p̄ncipalia dei opa. ad q̄
oīa alia reducunt̄. Ita dicit Hugo li. de
p̄ſectib⁹ nouicioꝝ. Primuȝ igit̄ quod ma/
gnificat ꝛ cōmendat diuinā dilectionē er/
ga nos eſt p̄uentio tarditatꝭ nr̄e beniuolē/
tie. Iuxta illud. i. Ioh. iiii. In hoc eſt cari/
tas nō q̄m nos dilexerim⁹ deū. ſed q̄m ipe
prior dilexit nos. Sup quo dicit glo. iter/
linearis. Nō prius dilexim⁹ deū vt merito
dilectionis ipe diligeret nos. ſed ipe dile/
xit nos. vt p̄ueniente gr̄a oēs poſt ipſuȝ
deū amarem⁹. Et in hoc de⁹ fecit ꝯtra con
ſuetudinē mundanā. nā ſeculares nō dili/
gunt niſi p̄us diligant̄. Vn̄ dicit Bern̄. in
lib. de amore dei ca. vi. Hec ē iuſticia filio/
rū hoīm. Ama me. q2 amo te. i. ideo me de/
bes amare q2 te amo. Et ſic p̄us volūt ho/
mines diligi ab aliis. vt ſic poſtea diligant
alios. Sed certe deus pater nō ſic dilexit
nos. q2 nos eū prius dilexerim⁹ ſȝ ipe nos
p̄uenit. p̄pter quod Bern̄. dicit vbi ſupra.
Rarus eſt q̄ poſſit dicere. Amo te vt ames
me. i. p̄uenio te amore p̄us vt tu poſt hoc
me readames. pauci ſunt qui hoc facerēt
ſed hoc deus fecit Vn̄ ſubdit Bern̄. Sic
dn̄e ſic amaſti nos prior vt amaremus te
nō q̄ egeres amari a nobis. Sed q2 q̄ fe/
ciſti nos eſſe non poteramus niſi amādo
te. Hec ille. Si ergo meritū queritur qua
re aut quo merito ſit deus diligendus. Il
la cauſa precipua illud meritum precipuū
eſt. quia ipe prior dilexit nos. dignus pla/
ne qui readametur. preſertim ſi aduertat̄
quis quos quantūq̄ȝ amauerit. Quis enī
ſm̄ Bernar. in libro de diligendo deuȝ ca.
ii. niſi is cui omnis ſpiritus confitetur. de
us meus es tu. quoniā bonorum meoruȝ
non eges. Et reuera huius caritas. maie/
ſtatis quippe non querentis que ſunt ſua.
Quibus autē tanta pietas vel caritas ex/
hibet̄. certe indignis. cū adhuc inimici eſſe
mus recōciliati ſum⁹ deo. Certe duplex cā.
q2 dilexit de⁹ gratis ꝛ inimicos. q̄ntū vero

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dilexerit patebit infra. Scḋo cõmẽdatur
diuina dilectio ad homiem ex oñſione ſue
potentiſſime ꝟtutis in creatione. ſcꝫ ꝙ ita
magna. tam varia. tã ſolida nobis virtute
plena potuit facere. ſic facile. ſic ſubito. ſic
decenter ex nihilo ꝓducere. ⁊ ſuꝑ nihil lo/
care. cũ extra mundũ nihil ſit. ſuꝑ q̃d mo/
les mũdi q̃ſi ſuꝑ baſim. i. fundamentũ col/
locauit Sap. xiij. Si virtutẽ ⁊ opa earuꝫ
inuiſibilium rerũ ⁊ factoꝝ mirati ſunt. in/
telligant ab eis q̃m qui hec ꝯſtituit forti/
or eſt illis. In quo quidem ope creatiõis
magnalia dei homini collata ſunt. et vſui
ꝓſtita. ⁊ ſenſui manifeſta. Nã ſm Berñ. in
lib. de diligendo deũ ca. ij. Neqꝫ eni q̃s ali
us ãminiſtrat cibuꝫ om̃i veſcenti cernenti
lucem ⁊ ſpiranti flatũ. Et licet alia inume/
rabilia deus in creatione homĩ ꝯtulit be/
neficia. iſta tñ ſunt ꝓcipua. nõ quia excellẽ/
tiora ſed qꝛ neceſſaria corpi ſũt. Hec Ber.
Qꝫ ſi ad ſupiora reſpiciam⁹ inueniem⁹ ma
iora beneficia in creatione homini collata
q̃ntuꝫ vicꝫ ad aĩaꝫ. Nã in aĩa inuenies tria
iſta ſcꝫ dignitatẽ ſcientiã ⁊ virtutẽ. Digni/
tatem in homĩe arbitriũ dicit Berñ. In q̃
ei nimirũ datũ eſt nõ ſolũ ceteris ꝓemine/
re. ſed ⁊ ceteris ꝓſidere aĩantibꝫ. Scien/
tiam vero qua eandẽ in ſe dignitatẽ agno
ſcat. nõ a ſe tamẽ. Itẽ virtutẽ qua ſcꝫ ipſuꝫ
a quo datur ⁊ inq̃rat nõ ſegniter. ⁊ teneat
fortiter cũ inuenerit. Et q̃dlibet iſtoꝝ du/
plex beneficiũ ſm Berñ. vbi ſupra. Nã di/
gnitatẽ demonſtrat humanã nõ ſoluꝫ na/
ture ꝓrogatiua ſed ⁊ potentie dominatus.
eo ꝙ terror hoĩs ſuꝑ cuncta aĩantia ter/
re imminere decernit̃ Geñ. ix. Scientiaqꝫ
duplex erit ſcꝫ ſi hanc ipam dignitateꝫ vel
aliud q̃dcũqꝫ bonuꝫ ⁊ nob ineſſe ⁊ a nobis
nõ eſſe nouerim⁹. Uirtus etiã duplex erit
ſcꝫ ſi auctorẽ ꝯſequi inq̃rimus. inuentoqꝫ
inſeꝑabiliter adherem⁹. Et iſta beneficia
ſunt ita generaliter om̃ibꝫ collata. vt nõ ſo
lum catholici. ſed etiã pagani ex his deum
laudare merito debeant. Nã vt dicit Ber.
vbi ſupra. Quis fidelis ignorat ſuo corpi
nõ ab alio in hac mortali vita ſuꝑdicta illa
neceſſaria miniſtrari. vñ videlicet ſubſiſtat
vnde videat vñ ſpiret q̃ꝫ ab illo q̃ dat eſcaꝫ
om̃i carni. q̃ ſolem ſuũ oriri facit ſuꝑ iuſtos
⁊ iniuſtos. Itẽ quis etiã impius putet ali/
um eius q̃ in aĩa ſplendet humane digni/
tatis auctorẽ ꝑter illũ q̃ in Geneſi loq̃tur.
Faciam⁹ hoĩem ad imaginẽ ⁊ ſilitudineꝫ
noſtrã. Quis aliũ ſcientie largitoreꝫ exiſti/
met niſi iſtũ qui docet hoĩeꝫ ſciẽtiã. Quis
etiã donũ virtutis aut putet datũ aut ſpe/
ret dandũ q̃ꝫ de manu dñi virtutũ. Ex qui
bus infero ſm Berñ. ꝙ ꝓpter ꝓdicta deus
meret̃ amari etiã ab infideli ⁊ pagano. Ra
tio hu⁹ ſm eũ. qꝛ ⁊ ſi neſciat rationẽ. ſcit tñ
ſeipm. Ex q̃ ſcḋo infero ꝙ inexcuſabilis eſt
om̃is infidelis ſi nõ diligit dñm deũ ſuuꝫ
tota aĩa ⁊ tota virtute ſua. Ratio hu⁹ ſm
Berñ. qꝛ clamat ei intus innata ⁊ nõ igno
ta rõni iuſticia. que ex toto ſe illuꝫ diligere
debeat. cui totũ ſe debere nõ ignorat. Ter/
tio magnificat̃ dei miſcḋia erga hoĩem ex
ꝓuidentia ordinatiſſime ſue ſapie. Omnia
enĩ gubernat ⁊ regit ſapiẽter ⁊ ſuauit̃ Sa
pi. viij. Attingit a fine vſqꝫ ad finẽ fortiter ⁊
diſponit oĩa ſuauiter. vbi Salomon duo
dicit de deo. Primo ꝙ om̃ia ſubdunt̃ ſue
gubernationi. Scḋo ꝙ oĩa diſponit mi/
ſericordit̃. B Sed diceres quõ om/
nia gubernat cũ videam⁹ multa mala fieri
in mũdo. Unde g̃ iſta ꝓcedũt ex quo deus
ſũme bonus ⁊ ſũme potens oĩa regit. Ad
q̃d rñdeo ſm Holgot ſuꝑ lr̃a ꝓdicta Sa
pi. viij. Qꝫ de⁹ gubernat om̃ia cũ ſit cauſa
efficiens oĩm. ⁊ finis oĩm vnde om̃ia efficit
ꝓpter ſe. Et ſicut ad honorẽ ſuũ ꝯgruit om
nia in ſe dirigit ſicut in finẽ. Hoc auteꝫ eſt
gubernare. ſcꝫ dirigere res in finẽ aliquem
intentũ. Eſt tñ ſic gubernator oĩum ꝙ gu
bernat mediantibꝫ cauſis ſecũdis Unꝺ cor
pora groſſiora ⁊ corruptibilia gubernat ꝑ
corpora celeſtia ꝑ angelos ſiue intelligen/
as. Hui⁹ ratio ẽ. qꝛ maioris bonitatis cõi/
catio eſt ſi gubernãs ⁊ efficiens cauſalica/
tem efficiẽdi ⁊ gubernãdi aliꝫ ſub ſe cõi/
nate cõicet q̃ꝫ ſi ſupiora priuarent̃ ab infe/
rioꝝ gubernatiõe ⁊ omnia ꝑ ſeipm guber/
naret. Et ideo ad oñdendũ ſuã ꝑfectioneꝫ
in cauſando ⁊ cõicando ꝑfectiõem ſuã cre/
ature ſic cõicat q̃buſdã gubernatiõem alio
rũ. Ex quo iã patet ꝙ ſi deus ꝑ ſe in mente
ſingula gubernaret ⁊ ageret nihil male fie
ret. modo qꝛ idem effectus fit a deo bene ⁊
ab hoĩe male. iuſte a deo ⁊ iniuſte ab hoĩe.
⁊ ideo male accidit ex parte hoĩs nõ ex par
te dei. De q̃ ponit Holgot ibidẽ exemplũ
Si dñs dicat ſeruo trahã⁹ leuit̃ cordã
iſtam ſic ꝙ eã nõ frangam⁹. ⁊ ſeru⁹ trahẽs
ruditer frangit eam. Iſta fractio eſt a dũo

z a ſeruo. z tñ̄ ſeruus peccat z male facit et
nõ dñs. Sic deꝰ ſtatuit ꝙ creature rõnali
vult coopari in ſuis opationibꝫ. vt curſus
nature maneat quã inſtituit. ſine qua nul/
la res poteſt aliq̄d agere. imo nec eſſe ꝑ mo
mentũ. Qñ igit̃ creatura rõnalis facit con
tra legẽ dei ſibi a deo p̄finitaz. q̄uis a deo
gubernet̃ z ꝯſuetur. z deus eidẽ generali
ter cooperet̃. ſicut cooparatur igni cõburen
do. ſoli lucendo. tñ̄ creatura male facit le/
gem trãſgrediendo. nõ aũt deus q̄ ſic facit
ſicut lex ſua ſtatuit. Sed q̄ntũ ad ſcõm di
ceres. quõ dicis ꝙ deus diſponit oĩa ſua/
uiter z miſericorditer cũ videamꝰ paruu/
los nõ baptizatos puniri eternalit̃ ꝓ pctõ
originali. Vñ̄ vidẽ ꝙ in iſtos nullã exercet
miaz. Itẽ Ja. ij. dr. ꝙ q̄buſdã fiet iudiciuz
ſine miſicordia. Ad p̄mũ dico ſcḿ Rober/
tum Holgot vbi ſup̄. Nã ex quo nõ bapti/
zatis poſſet infligere nõ ſolũ carentiã diui
ne viſionis. ſed poſſet oẽs anihilare ſi vel/
let. z ideo in h̄ agit cuz eis miſericordit̃. ꝙ
eſſe humanũ habebũt et viuent ſine pena.
Tren. iij. Miſericordia dñi ꝙ ñ ſumꝰ con
ſumpti. Ad illud Ja. ij. dicendũ ꝙ lz imiſe
ricordes nõ ꝯſequũtur miſcdiam eos a pe
na totaliter liberantẽ. ꝯſequunt̃ tñ̄ miſeri/
cordiã aliq̄d de pena debita relaxantẽ. q̄a
ꝯtra ꝯdignũ punient̃ ſicut alij oẽs ꝓ deme
ritis ſuis dãnabunt̃. Quarto commendat̃
dei dilectio erga hoiem ex copioſa z clemẽ
tiſſima caritate ſue miſcdie. Tanta enĩ eſt
miſcdia diuina ad hoiem vt nõ ſolũ miſeri
cors dicat̃ ſed etiã ip̄a miſcdia appellet̃. Iu
xta illud Ps. Deus meꝰ miſcdia mea. nun
q̄ aũt dicit̃ deus meꝰ iuſticia mea q̄uis iu
ſtiſſimus ſit. vñ̄ Salomon vocat eũ ſpecia
liter dñm miſcdie Sap. ix. Deus patrum
meoꝝ z dñe miſcdie. ij. Cor. j. Benedictus
deus z pr̃ dñi nr̃i ieſu xp̄i pater miſcdiarũ
Et Eph. ij. dicit̃. Deus diues in miſcdia.
In q̄ aũt apparet hec miſcdia. certe in mul
tis. Nã q̄cq̄d eſt in mũdo totũ eſt miſcdia.
Ps. Miſcdia dñi plena eſt terra. eo ꝙ mi/
ſerationes eiꝰ ſup oĩa opa eius. Et reue/
ra ſic eſt. Nã oẽs creature licet ex poten/
tia pducte ſunt potenter. tñ̄ ꝯſeruãtur ex
clementia miſericorditer.. Vñ̄ Sap. xj. di
citur. Quõ aliq̄d ꝑmanere poſſet niſi tu vo
luiſſes. aut q̄d a te vocatũ nõ eſſet ꝯſeruare
tur. Parcis aũt oĩbꝫ q̄m tua ſunt dñe q̄
amas aĩas. ꝓpter q̄d Aug. dicit. xxij. de ci
uitate dei. ca. xiij. Nã ſi deus ſubtrahat re
bus ſuã potentiaz z miſcdiam. nec ꝓgredi
poterunt z ſuis diuerſis motibꝫ pagere tẽ
pora. nec prorſus in eo ꝙ create ſunt per/
manebunt. Nõ expſſius idem Aug. in li.
de vera religione dicit ca. xxiiij. Deꝰ ꝑ ſum
mam ſapientiã oĩa fecit. z ꝑ ſummaz be/
nignitatẽ oĩa ꝯſeruat. Idẽ ſup. j. z ij. ca.
Gen. z in li. de trinitate. z in mult̃ alijs lo/
cis cõſimilẽ ponit ſniam. Sed aduerte q̃
q̄uis ſic generaliter cõſeruet q̄ pduxit. ſpe
cialiter tñ̄ hoĩes gubernat ꝑ clementiã.
Et notãter dicit Salomon. Parcis autẽ
oĩbꝫ q̄m tua ſunt dñe Sap. xj. Parc̃ in
quit dñe oĩbꝫ ſcḿ Holgot. z peccantibꝫ q̄
digni forent ſi placeret tibi ſtatim in infer/
num detrudi. Sed parcis eis tu q̄ oĩes
hoĩes vis ſaluos fieri. j. Thimo. ij. Rõ aũt
huius eſt. q̄a tua ſunt dñe Sap. xv. Etiaz
ſi peccauerimus tui ſumus q̄ aĩas amas
Hoc ideo ponit non ꝙ deus ſimplr̃ amet
aĩas tñ̄ z non corpa. ſed p̄uilegialiter. q̄a
ſeip̄m eis in ꝑpetuũ fruẽdũ p̄parauit. q̄ſi ꝯ
diceret. ideo p̄mo miſericors es. q̄a tua ſũt.
cõtra malos dños. q̄ ideo nõ parcũt ſub/
ditis. q̃ eorũ ſunt. Scdo ideo es miſeri/
cors q̄a amas animas. ꝯtra malos p̄latos
amãtes decimas z oblationes. Aliã etiam
aſſignat rationez diuine miſcdie Sap. xj.
dicens. Miſereris oĩm q̄m oĩa potes Ec
cli. ij. Scdꝫ magnitudinẽ illiꝰ. ſic z miſcdia
eius cũ ip̄o eſt. Tales debent eſſe nr̃i p̄lati
imitatores dei vt q̄nto eſſent potentiores
tanto clemẽtiores. Sicut Alexander ma
gnus deuictos pplos plus clemẽtia q̄ po/
tentia ꝯſtrinxit. vñ̄ iij. Reg. xx. dicitur. Re
ges iſrael clemẽtes ſunt. Iſta tria conſide
rans ſpecialit̃ Salomon a deo facta circa
hoiez. Sap. ix dic̃. Feciſti oĩa vbo tuo Ec
ce potentia. z ſapĩa tua cõſtituiſti hoiem vt
dñaretur creature tue q̄ a te facta eſt. vt di
ſponat orbẽ terrarũ in eq̄tate z in iuſticia z
in directione cordis iudiciũ iudicet. Quin
to dilectio dei attendit̃ ad hoiem ex beni/
gnitate ſue potentiſſime tolerantie q̄ non
ſolũ pctõres ſuſtinet. ſed etiã iuſtificat et a
pctõ defendit z grãm merẽdi donat. z occa
ſiones merẽdi puidet. et ſacr̃a q̄ſi vaſa grẽ
inſtituit. vt ꝑ ea infundat̃ grã iuſtificans a
peccato. Dat etiã ſp̄m ſcm̄ fidelibꝫ ad com
punctionẽ ad eruditionẽ ad cõſolationẽ z
ad varias virtutes. z grãrũ actiões facien/

D

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

das. faciens de inimicis dei amicos filios
ꝛ heredes. ꝛ liberum arbitriũ ad bonuꝫ p/
mouens nec tñ libertatẽ auferens. de in/
uoluntarijs faciens volũtarios nõ cogen
do ſed inſpirãdo ꝛ occaſiones ꝓcurando.
Ita dicit Hugo li. de ꝓfectib9 nouiciorũ.
Iſta benignitas circa pctõres maxie appa
ret in hoc ꝙ diſſimulat eorũ peccata ꝓpter
penitentiã. i. expectans ſub diſſimulatiõe
nõ fictionis ſed bone affectionis. ꝓpter pe/
nitentiã. i. vt ipſi peniteant interdũ diuꝫ ſic
eos clemẽter expectat Roma. ij. Ignoras
qm̃ benignitas dei ad pñiam te adducit.
Gloſa dicit Hic patientia dei bonitate ple
na opus ſuũ ꝓpter pctã non deſpicit ſed ꝑ
penitentiã abluit ꝛ pie fouet ꝛ nutrit Eze/
chiel. xviij. Si impius egerit pñiam ab oĩ
bus peccatis q̃ fecerit vita viuet. ꝛ ſic omni
um iniquitatũ ſuarũ nõ recordabor. Sex
6 to dilectio dei cõmendat̃ erga hoĩem ex
manſuetiſſima equitate ſue tẽperatiſſime
iuſticie. Nã q̃uis ſit iuſtus. eſt tñ in tali iu/
ſticia multũ manſuetus. eo ꝙ temperat ri/
gorem iuſticie pietate clemẽtie. Unõ vehe
mentiſſime miſeret̃. ſed tardiſſime punit. ꝛ
ſi punit citra ꝯdignũ punit. eo ꝙ in infer/
no penã infinitã q̃ntum ad intenſionẽ fa/
cit finitã vt tolerari poſſit. ꝛ etiã quia non
totaliter cõſumit dãnatos. q̃d fieret ſi eẽt
ĩ infinitũ intẽſa. Uñ dicũt damnati. Mi/
ſericordie dñi ꝙ nõ ſumus cõſumpti Tre
no. iij. Uñ ipſe dedignatur iraſci ꝛ q̃ſi inui/
tus iuſticiaꝫ exercet Iuxta illud Pŝ. xxix.
Quoniã ira in indignatione eius. vbi dicit
Innocen. quart9. exponens litterã. i. ipſe in
dignatur iraſci. quia inuit9 punit Iſaie. x.
Adhuc paululũ modicũqꝫ ꝛ cõſummabit̃
indignatio mea. Quaſi di. nolo punire ſta
tim. ideo expecto te paululũ ꝛ modicuꝫ ad/
huc. Unde Hiero. Quicq̃d mali patimur
vicij noſtri eſt q̃ dulcem deuꝫ vertimus in
amarũ ꝛ cogimus ſeuire nolentẽ Treñ. iij.
Non enĩ humiliauit ex corde ſuo ꝛ abiecit
filios hominũ. i. non fuit voluntaſ ſue vt
abijceret homĩes a ſe. Unõ de eo ſicut de
clementi principe ꝛ manſueto iudice dicit̃
ꝑ poetaꝫ. Eſt piger ad penas princeps ad
p̃mia velox. Quiqꝫ dolet totiens cogit̃ eſſe
ferox. Et ideo dicit Pŝ. de eo ꝙ vita in vo
luntate eius. i. ipſe vult vitam hominũ non
mortẽ. Unde in Collecta. Deus cui ꝓpriũ
eſt miſereri ſemꝑ et parcere. Unde debis

duob9 Ezech. xviij. Nunq̃d voluntaſ mee
eſt mors impij dicit dñs. q. d. nõ. In ſignũ
autẽ huius ꝙ cuꝫ diſplicẽtia punit dicitur
Iſa. j. Heu cõſolabor ſuꝑ hoſtib9 meis q̃ſi
di. cũ dolore ꝛ diſplicentia cõſolabor. Uñ
ſicut nulla res poteſt ꝑdere ſuã ꝓpriaꝫ ope
rationẽ totaliter q̃diu manet licet valeat
impediri vl̃ retardari ad tpˢ. ita nullo mo
do obliuiſcetur miſereri de9. nec ꝯtinebit
in ira miſcõias ſuas. imo cũ iratus fuerit
miſcõie recordabit̃ Abacuc. iij. Unõ Gre/
go. ſuꝑ Ezech. Omel. j. dicit. Cũ qñ deus
iraſcitur nõ omino iraſcitur. ſed ineffabili
modo cũ culpas ꝑſequit̃ ipſos ꝓtegit pecca
tores. Uerumtñ licet ita iuſticiã cũ pietate
in p̃ſenti temperat. veniet tñ tpˢ poſt diem
iudicij qñ diſtrictiſſime puniet eos q̃ mo/
do ꝯtemnũt benignitatẽ ꝛ patientiã eius.
Ideo dicit Pŝ. vbi ſuꝑ. Ad veſperam de/
morabit̃ fletus. q̃d ſm̃ Innocẽ. q̃rtũ intel
ligitur de veſꝑa finis mũdi qñ proijcienẽ
mali in tenebras exteriores Matth. xxij.
Tũc enĩ iuſticias iudicabit. Septimo di/
7 lectio dei cõmendat̃ erga hoĩem ex largiſſi
ma liberalitate ſue leticie quã cũctis fideli
bus reddet. Et vere largiſſima liberalitas
q̃a ꝓ paruo ꝛ breui merito eternam ꝛ inef/
fabilem ſanctis in celo dat gloriã leticiã ꝛ
felicitatẽ. ꝛ oĩa eis ordinat in bonũ. tam
bona q̃ꝫ mala etiã aliena. et non ſolum ma
la pene ſꝫ etiã culpe vt de bonis ꝓprijs glo/
rientur. ꝛ de alienis cõgaudendo delecten
tur. et de malis ꝓprijs gaudeant quia eua/
ſerunt. de alienis quia ſimilia non incide/
runt. inquit Hugo in libro de ꝓfectib9 no/
uiciorũ. Patet autẽ largiſſima libertas re
tributionis diuine. quia ſuꝑ merita pmi/
at ꝛ coronat. ad Roma. viij. Non ſunt con
digne paſſiones huius tpis ad futurã glo
riam. Et reuera nõ ſunt. quia nec ocul9 vi/
dit. nec auris audiuit. nec in cor hominis
aſcendit que p̃parauit deus diligentib9 ſe.
Ex his patet quantũ deus dilexit mũduꝫ
dando ꝛ exhibendo ſibi tot ꝛ tanta benefi/
cia. Que cõſiderans Pſalmiſta mirat̃ di/
cens. Quid eſt homo ꝙ memor es ei9. aut
filius hoĩs quoniã viſitas eum. q. d. ſm̃
Innocen. Quid eſt homo tam fragil̃ Ge/
neſ. vi. Non ꝑmanebit ſpirit9 meus in ho
mine. quia caro eſt. Item tam breuis vite.
Iac. iiij. Quid ẽ vita veſtra. vapor ad mo/
dicum parens. Pŝ. Quaſi olera herbaruꝫ

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cito decident. Item putridus p̱ internã corruptionē Job. xxv. Homo putredo et filius hominis vermis. Item fetidus per peccatū Joh. xj. Quadriduanus eni ē ⁊ fetet. Itē imbecillis ad ſurgendū. Pſ. Spiritus vadens ⁊ nō rediens. Item vanꝰ in ope. vanioꝛ in ſermone. vaniſſimus in cogitatione. Pſ. Uniuerſa vanitas oīs homo viuens. Item ſeruus diaboli p peccatū Hiere. xvj. Seruietis dijs alienis Johan. viij. Qui ſeruit peccato ſeruus ē peccati. Et hoc bene ⁊ notāter exprimit in verbo vltimo nr̄e ꝑncipalis particule. cū dicit Sic deus dilexit mundū. q. d. Mundū malignū. qa totus in maligno poſitꝰ erat. mundū immundū. mundū fetidū. turpe ⁊ abiectum. ⁊ qd plus. inimicū dei. ¶ L

¶ Dixi ſecūdo qꝫ ſubdit in verbo thematꝭ eiuſdem pietatis immēſitas copioſa. Et reuera copioſioꝛ pietas. qa nō ſolum deꝰ pater mundū dilexit qualecunqꝫ munus dando aut donū. ſed etiā dedit filiū ſuum vnigenitū. Unde dicit. j. Joh. iiij. In hoc apparuit caritas dei. quoniā deus miſit filiū ſuum vnigenitū in mundū vt viuamꝰ p̱ eum. Ubi dicit glo. ordina. In hoc dilectio patris ꝓbata ē. qa miſit filiū. dilectio filij. qa venit ſicut deus nō expectauit vt eum diligeremus. Ex quibꝰ verbis patet qꝫ copioſa multū eſt dilectio diuina erga hominē qa vt hic dicit gloſa. dilectio patris ꝓbata eſt qa miſit filiū ⁊ dilectio filij in hoc qa venit. Unde deꝰ pater miſit filiū. nō qa indigeret. ſed ex ſola caritate. ⁊ cū haberet vnicum ⁊ vnigenitū. noluit habere vnū. id eſt. ſolitariū. ſed vt fratres haberet adoptauit illi q cū illo poſſiderent vitā eternam. Hec glo. ordina. vbi ſup̄. Filius etiā dei miſit ſe ex maxima caritate quam habuit ad hominē. Unde dicit Augꝰ. in li. ſuppurationū cap. ij. Quoniā benignꝰ amatoꝛ omniū filius tuus deus nr̄ loqtur ad deū patrē cuius pijs viſceribꝰ nō ſatis viſum ē vt ſe inclinaret homo factꝰ ex virgine maria niſi etiā ſubiret crucis patibulū effuſo ſanguine ꝑpter nos. in nr̄am ſalutē venit pius deus. ⁊ venit pietate et bonitate ſua. venit querere ⁊ ſaluū facere qd perierat. queſiuit ouem ꝑditam. inuenit ⁊ eā in humeris ſuis reportauit ad caulas gregis pius deus ⁊ vere multū pius paſtoꝛ. O caritas. o pietas qs audiuit talia. qs ſup tanta miſcdie viſcera nō obſtupeſcat. qs non miretur ꝑpter nimiā caritatem tuā qua nos dilexiſti. Hec Augu. Licet igit illa magna caritas fuit ⁊ dilectio quā deus pater oībus generaliter exhibuit in illis beneficijs aut ſaltem exhibere paratꝰ. Iſta tamē caritas quā filius aut pater p̱ filiū ſingulariter ſuis electis exhibuit multo maioꝛ ē ⁊ copioſioꝛ. Iuxta illud Pſ. Apud eū copioſa redemptio. Un̄ dicit Bern̄. li. de diligendo deum ca. ij. Iudeus ſane ſiue paganꝰ nequaqꝫ talibꝰ aculeis incitat amoꝛis quales eccleſia experit. que ait. vulnerata caritate ego ſum. Et rurſum. Fulcite me floꝛibus ſtipate me malis. qa amoꝛē langueo. Cernit regem Salomonē in dyademate quo coꝛonauit eū mater ſua. Cernit regē vnicum patris ſui ſibi crucē baiulantem. Cernit ceſum ⁊ cōſputū dn̄m maieſtatis. Cernit auctoꝛē vite ⁊ gloꝛie cōfixum clauis. ꝑcuſſum lancea. obꝓbꝛijs ſaturatū. tandem illam dilectā aīam ſuā ponere p amicis ſuis. Et poſt pauca. Videt deinde moꝛtem moꝛtuā ⁊ moꝛtis auctoꝛē triumphantem. videt de inferis ad terras. de terris ad ſuperos captiuā duci captiuitatem. Hec Bern̄. Que oīa vere ſunt magne caritatis ⁊ dilectionis filij dei ſigna erga hominem. ¶ D Circa qd breuiter ſciendū qꝫ ſicut deꝰ pater multipliciter on̄dit dilectionem ſuā erga hominē. ita dei filꝰ etiā eā oſtendit. ⁊ ꝑcipue qtuoꝛ modis ſm Holgot ſup librū Sap. ca. xvj. Primo eni dilexit nos ſicut pater ſummꝰ ꝑueniendo tarditatem nr̄e beniuolentie. Scd̄o abluit feditatē nr̄e ingrate ꝯſcientie. Tertio ſupat quantitatē nr̄e ſufficientie. Quarto preparat ad voluptatē delicias affluentie. De ꝑmo ſcꝫ de ꝑuentione nr̄e tarditatis. Bern̄. Dulcis ieſus ꝑmus eſt in acceſſu ⁊ vltimꝰ in receſſu. ⁊ ideo cōparat coꝛdi qd ē ꝑmū viuens ⁊ vltimū moꝛiens. in ſignū huius petit ſibi dari coꝛ Prouer. xxiij. Prebe mihi coꝛ tuū. Unde dicit Holgot. Ut prius homo recedit a deo p̱ peccatū qꝫ deus eū relinqt ſubtrahendo ſibi gratiā. Scd̄o abluit feditatem noſtre ingrate ꝯſcientie. deleuit enim peccatū ꝑ ꝓpriam ſanguinis effuſionem. delet etiā peccatū actuale per ſacramentalē penitentie lotionem. Apocal. j. Dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis noſtris.

in ſanguine ſuo. Sanguis deſignat amo/
rem ⁊ cauſat amorē. Vñ ſanguinee cōple/
xiones ſunt naturaliter amatiue ⁊ amātes
Vñ iuuenes ſunt magis amatiui ꝙ̄ ſenes
ꝓpter ſanguinis habūdantiā ampliorem.
Hieronym⁹ ꝯtra Iouinianū li.j. allegans
xenofontē hoc ſcripſiſſe de īfantia titi ma
ioris. Scribit inq̄t Hiero. Xenofon occi/
ſo abradago ⁊ viro quē panteon vxor mi/
ro amore dilexerat collocaſſe ſe iuxta cor/
pus lacerū et confoſſo pectore ſanguinem
ſui mariti vulnerib9 infudiſſe. Iſto modo
aīe noſtre fideles deberēt corpori chriſti
lacerato ꝓ nobis facere. vt ꝓ eius vulneri/
bus ſanguinē cōpaſſionis infunderent. et
eū ita ferueter diligāt ſicut ipe dilexit eas.
Epheſ. v. Ambulate in dilectione ſicut et
xp̄s dilexit nos. ⁊ tradidit ſeipm ꝓ nobis.
Tertio dilectio xp̄i ſuperat q̄ntitatem no
ſtre ſufficiētie. Plura enī nobis tribuit ꝙ̄
pſecte intelligere vel deſiderare ſciam⁹ vel
ſufficiam⁹ ſuū amorez recōpenſare. Unde
apl's vocat caritatē chriſti nimiā Ephe ij.
Sicut enī dicit Criſo. de reparatiōe lapſi
Nemo amicoꝝ carnaliū etiā ſi ſit in hoc ſu
pra modū inſaniens ita exardeſcere poteſt
in amorē dilecte ſue ſicut deus effundit in
amorē aīarū noſtraꝝ. Quattuor enī defe
ctus in dilectione nr̄a contingūt a quibus
amor xp̄i eſt alien⁹. Sunt enī aliq̄ qui licz
amēt nō tamē readamant amatores ſu/
os. ſicut ſunt ingrati. Ecōtra de⁹ dic̄ Pro
uerb. viij. Ego diligētes me diligo. Scdi
ſunt q̄ diligūt ſed ꝓpter propriā vtilitatem.
indigent enī beneficijs amicoꝝ. Cōtra q̄s
Seneca in quadā Epiſtola. Negociatio ē
amicicia q̄ ad cōmodū attendit. ſm Ariſt.
viij. ethicoꝝ. Cū ſit amicicia ꝓpter vtile ſūt
nūmi amici inter oīes. Et hoc etiā plan/
git Ouidius. ij. de ponto. di. Turpe q̄dem
dictu. ſed ſi modo vera fatemur. Vulgus
amicicias vtilitate ꝓbat. Per oppoſitū xp̄s
nō diligit nos ꝓpter ſuā vtilitatē. q̄a noſtrꝭ
nō indiget ad fructū ſuum ſed nos ad fru
ctū noſtrū Epheſ. j. Gratificauit nos in di
lecto filio ſuo. i. grātos nos fecit Ozee. xiiij.
Sanabo cōtritiones eoꝝ. ⁊ diligam eos
ſpontanee. Sunt tertij q̄ diligūt hominez
ſed nō niſi in ꝓſperitate ⁊ felicitate ſua Iu
xta illud Boecij. iij. de conſolatione. Feli/
citas amicū infortuniū inimicū facit. Vn/
de dixit q̄dam. Exemplo didici ꝙ ꝓſperi/
tatis amici. Res amplectunt̄ nō nos ſʒ no
ſtra ſequunt̄. Et iterū alter metriſta. Non
ſunt pſone ſed proſperitatis amici Quos
fortuna tenet dulcē acerba fugat. Per op/
poſitū xp̄s q̄ tunc maxime diligit hominē
q̄n a mūdo deſerit̄ ⁊ a malis hominib9 agi
tatur. Vñ ipe dicit in Ps. Cū ipſo ſum in
tribulatione. Et iterū. Q̄m pater meus et
mater mea dereliq̄runt me. dñs aūt aſſum
pſit me. Quarto in mūdanis amicis inue
nit̄ defect⁹. q̄a multi diligūt viuentem. ſed
mortuū pſequūtur ⁊ odiūt. cuiuſmodi ſūt
nōnunꝙ̄ fratres filij ⁊ vxores ſerui⁹ ⁊ exe/
cutor. Cū enī fuerit homo defunctus. tūc
iſti q̄ de bonis ſuis eū magis iuuare debu
erant ſpoliant ⁊ ꝑdant̄. Vñ metrice dicit̄.
Poſt mortis morſum vertit dilectio dor/
ſum. Finita vita finit̄ amorꝭ ſcintilla. Per
oppoſitū xp̄s diligit viatorē dū viuit ſʒ lon
ge ampli⁹ poſt mortē Ioh. xiij. Cū dilexiſ/
ſet ſuos vſꝗ̄ in finē dilexit eos. hoc eſt in/
perpetuū. Hiere. xxxj. In caritate ꝑpetua
dilexi te. Quarto oñdit xp̄s ſuam dilectio
nem ad nos voluptatē deliciarum affluen
tem preparando. Unde. ij. Theſſa. ij. Dile
xit nos et dedit conſolationem eternam. q̄
quanta ſit ſancti nitunt̄ exprimere et non
poſſunt. Unde Aug⁹. de morib9 eccleſie et
manichei. Tanta eſt pulchritudo iuſticie.
tanta eſt iocūditas lucis eterne. Hec ē im
mutabilis veritas atꝗ̄ ſapiētia. vt ſi etiam
nō liceret in ea amplius manere ꝙ̄ vnius
diei hora. ꝓpter hoc ſolū innumerabiles an/
ni huius vite pleni diuitijs ⁊ circūfluentia
bonorū temporaliū recte meritoꝗ̄ cōtem
nerent̄. Et Criſoſto. de reparatione lapſi.
Si q̄tidie oporteret tormenta perferre ſi
ipam iehennaz paruo tū tpe tolerare ꝑ co
vt xp̄m poſſemus videre in gloria venientē
eius ſanctoꝝ numero ſociari. non eſſet di/
gnū pati omne q̄d triſte eſt modo vt tanti
boni tāteꝗ̄ glorie participes haberemur.
Hec ille.

E

Dixi tertio ꝙ in verbis ꝓmiſ/
ſis noſtri thematꝭ
ſubinfertur diuine dilectionis vtilitas ef/
ficax ⁊ dulcoroſa. cum dicit̄ Vt oīs q̄ cre
dit in eū nō pereat ſed habeat vitā eternā.
Certe magna vtilitas et dilectione diui/
na. qua factum eſt vt oīs credens nō pe
reat. ſed eternaliter conſequat̄ vitā eternā
Circa quod ſciendū ꝙ ſicut hic pater vita

¶ Feria ſecunda penthecoſtes

eterna nõ datur niſi credẽtibꝫ in xp̄m. no/
tãter autẽ dicit. Omis q̃ credit in ip̄m. nõ
dicit. q̃ credit ei. aut q̃ credit ip̄m. Nam ſm
glo. ordi. Jaco. ij. Aliud eſt credere deũ. ali
ud credere deo. aliud credere in deũ. Cre/
dere deũ eſt credere ꝙ ſit. Credere illi ẽ cre
dere vera eſſe q̃ dicit ip̄e. Credere in illum
eſt diligere illũ. Primũ ⁊ ſcd̃m eſt multorũ
maloꝝ. ſed tertiuꝫ tm̄ bonoꝝ. Eſt ḡ fides
xp̄ianoꝝ credere in xp̄m. i. bene operãdo ꝑ
dilectiõem in ip̄m intẽdere. Vñ hec eſt fi/
des formata q̃ ſola iuſtificat. Alias autẽ fi/
des iformis ſine opibꝫ dicit̃ mortua. Hinc
eſt ꝙ Ja. arguẽs cõtra phos ⁊ fictos xp̄ia/
nos dicit Jaco. ij. Quid ꝓderit frẽs mei ſi
fidem q̃s dicat ſe habere. opa autẽ nõ ha/
beat. nunq̃d poterit fides ſaluare eum. Et
poſt pauca. Sic fides ſi nõ habet opa. ſci/
licet quibꝫ reuiuificat̃ ſm Interl̃. mortua
eſt in ſemetip̄a. q. d. Sicut anĩal mortuuꝫ
dicit̃ q̃d nõ vllo modo ꝑcipitur moueri. ſic
anĩa q̃ dicit ſe fidem tenere ⁊ opa nõ oñdit
nõ eſt viua. eo ꝙ ſigna vite aĩe fidelis ſunt
motus opeꝝ bonoꝝ. Et ideo Jaco. ibideꝫ
ſubdit dicẽs. Sed dicet q̃s. Tu fidem ha
bes. ⁊ ego opa habeo. Oſtende mihi fideꝫ
tuam ſine opibꝫ. ⁊ ego oñdam tibi ex opibꝫ
fidem meã. Tu credis q̃niã vnus eſt deꝰ.
bene facis. ⁊ demões credũt ⁊ cõtremiſcũt
Et ſeq̃tur. Vis o homo ſcire maius. qm̄
fides ſine opibꝫ mortua eſt. Abraam pater
noſter nõne ex opibꝫ iuſtificatꝰ eſt offerens
filium ſuũ Iſaac ſuꝑ altare. Vides ḡ q̃niã
fides cooperabat̃ opibꝫ ſuis. Et ex opibꝫ fi
des ꝯſummata eſt. ⁊ impleta eſt ſcriptura.
dicẽs. Credidit abraam deo ⁊ reputatuꝫ ẽ
illi ad iuſticiã. ⁊ amicus dei appellatus eſt.
Ex quibꝫ cõcludit Jaco. dicẽs. Videtꝭ ꝙ
ex opibꝫ iuſtificatur homo. non ex fide tm̄.
Silr autẽ ⁊ Raab meretrix. nõne ex ope/
ribꝫ iuſtificata eſt. ſuſcipiẽs nũcios. et alia
via eijciens. Et quo ꝯſequẽter cõcludit ꝑ
exemplũ Jacobꝫ. Sicut enĩ corpꝰ ſine ſpi
ritu eſt mortuum. ita et fides ſine operibꝫ
mortua eſt. Hec Jaco. Super quibꝫ ver/
bis dicit glo. ordinari. Ideo debetis bene
agere. q̃a falluntur qui ſolam fidem ſufficere
credũt. Sed diceret q̃s. Tamẽ Marci vl
ti. dicit̃. Qui crediderit et baptizatꝰ fuerit
ſaluus erit. Soluit hoc gloſa ibidẽ dicẽs.
Ex hoc intelligit̃ de fide ꝑfecta que ꝑ dile/
ctionẽ operat̃. Inducit autẽ duo exempla
ad hoc ꝓbandũ ſcꝫ de abraam Geneſ. xxij
Et de Raab Joſue. ij. Vñ dicit gloſa. ordi
na. Ex abraam licet ꝑ fidem quã habebat
eſſet iuſtus. tñ ꝑ opera q̃ addidit amplius
eſt iuſtificatꝰ. que niſi feciſſet meritũ prece
dentis fidei amiſiſſet. Unde ſm glo. ordi.
Licet Apl̃s ad Romanos dicat Abraam
fuiſſe iuſtificatũ ꝑ fidẽ ſine operibꝫ. hoc in
telligendũ eſt de operibꝫ q̃ precedebãt. q̃a
ꝑ opera que feciſſet ante fidem. iuſtus nõ
fuit ſed ſola fide. Hic auteꝫ dicit Jaco. Ex
abraam ꝑ opera iuſtificatus eſt. q̃d intelli/
git̃ de operibꝫ ſequentibꝫ fidem. ꝑ que am/
plius iuſtificatur. cum iam ꝑ fidem iuſtus
fuiſſet. Unde paulus laudat fidei ꝯſtanti/
am. Jacobꝫ aũt opeꝝ magnificentiã. Hec
gloſa. Iſta tractans latius Iſido. in libro
diffinitionũ dicit. Inter fideꝫ ⁊ opus hoc
diſtat. ꝙ ex fide poſſibilitas nobis operis
inchoatur. ex ope ip̄a fides ꝑficitur. Opus
enim fide ꝓuenitur. fides operibꝫ conſum
matur. Opera autẽ ſine fide nequaq̃ꝫ pro/
deſſe poſſunt. quia nõ valet a malo declina
re ⁊ agere quod ꝑtinet quippe ad saluteꝫ q̃
ip̄m ſalutis vel neſcit vel negat auctorem.
Item fides ſine operibꝫ nequaq̃ꝫ prodeſt.
quia nõ poteſt ꝑ fidem deo placere qui de
um cõtemnit in opere. Ob hoc ⁊ fides ſi/
ne operibꝫ mortua eſt Juxta Jacobum. et
opus abs fide vacuũ eſt Juxta Paulum.
Paulus p̄dicat ante fideꝫ nullo modo eſſe
opus bonũ. Jacobꝫ narrat nihil valere ſi/
ne opere bono. ac ꝑ hoc iuxta primuꝫ ope/
ra fidem p̄cedentia nihil proſunt. Juxta al
terum ſubſequẽtia multuꝫ proſunt. Jaco/
bus dicit. Abraam pater noſter ex operi/
bus iuſtificatꝰ eſt. Paulus dicit. Credidit
abraam deo ⁊ reputatũ eſt ei ad iuſticiam.
Quid ergo vterq̃ꝫ ſe deſtruunt. Abſit. ſed
vtiq̃ꝫ nos inſtruunt. Nam ſm paulũ Abra
am ex fide iuſtificari meruit quãdo credi/
dit. ſm Jaco. Et operibꝫ placuit. quoniaꝫ
temptatus imolandũ filium ſuũ nõ recu/
ſabat. Hec Iſidorus. Eſt ergo immutabi
lis ſententia. ineffabilis veritas. ⁊ indubi/
tata patrũ auctoritas neminẽ ſaluari poſ/
ſe ſine fide formata. hoc eſt bonis operibꝫ
adornata. quod etiã hoc ip̄m vocabuluꝫ et
nomen oſtendit. Nam fides dicit̃ a facio ⁊
dico. Unde qui facit quod dicit hic fidel̃
eſt. Inquit Aug. in ſermone. xxij. Talis fi
des vbicunq̃ꝫ fuerit omnia poteſt omnia

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

impetrat Marci.xj. Omnia quecūq3 orā/
tes petitis credite ⁊ accipietis. hac fide ni
hil preciosius nihil honorabilius Vñ Au/
guſti. de verbis domini. Nulle maiores di
uitie. nulli honores. nulla hui⁹ mūdi ma/
ior eſt ſubſtantia q̄3 eſt fides catholica. que
peccatores homīes ſaluat. cecos illumiat ⁊
infirmos curat. cathecuminos baptizat. fi
deles iuſtificat. penitentes reparat. iuſtos
augmentat. martyres coronat. virgines ⁊
viduas ⁊ cōiugales caſto pudore pſeruat.
clericos ordinat. ſacerdotes conſecrat in
eterna hereditate cum ſanctis angelis col
locat. ⁊ breuiter beatitudinē confert ſem/
piternā. Quia beati qui nō viderunt ⁊ cre
diderunt Joh.xx. eo q̄ qui ex fide ſunt be/
nedicentur. Gal.iij. Ad quā beatitudinem
nos pducat q̄ ſine fine viuit ⁊ regnat Amē

Feria ſecunda Penthecoſtes. II
Sermo LXXVIII.

Lux venit in mū
dum et dilexerūt homīes ma/
gis tenebras q̄3 lucem. Erant
enim opa eorū mala Joh.iij. Inter alia q̄
bus homīes delectant in hac vita eſt clari
tas lucis ſolaris. Iuxta illud Eccl'es.xj.
Dulce lumē ⁊ delectabile oculis videre ſo
lem. Vñ Thobias cecus effect⁹ angelo ſi/
bi annunciante gaudiū rñdit. Quale mihi
gaudium eſt q̄ in tenebris ſedeo ⁊ lumē ce/
li non video. Et licet omīs lux ſtellaꝝ om/
niū ſit hominib⁹ delectabilis. tñ maxīe ho
mines diligunt ſolem. pſertim q̄a vt dicit
Macrobius ſup ſomniū ſcipionis lib.j.
Inter omīa viſibilia eſt deo ſimilius. put
etiā dixit Plato. Tum ratiōe quantitatis.
quia nullus planetarū eo maior. ⁊ ipe exce
dit terram centies ſexageſies ſepties. vt di
cit Alfraganus differētia.xxij. Tum ratio
ne poteſtatis. quia omnib⁹ influit. ⁊ omēs
ſtellas q̄ſi dux poteſtate pcedit ⁊ princeps
vt dicit Plotin⁹. Tum ratione claritat̄. q̄r
plenus eſt luce ſine omī macula. ⁊ ideo di/
citur q̄ſi ſolus pfecte lucens. Moralit' lo/
quendo chriſtus eſt verus ſol iuſticie. De
q̄ dicitur Malach.iiij. Qui in infinitū eſt
ſimilim⁹ deo patri q̄3 iſte ſol materialis. et
ratione q̄ntitatis. q̄a in infinitū omnia ex/
cedit. Attingit eni a fine vſq3 ad finē Sa
pien.viij. Et ipe altior eſt celo. profundior
abiſſo. vt dicit Job.xj. Item rōne poteſta
tis. q̄r ipe cum deo patre eq̄lem habet po/
teſtatem. ⁊ ei obediunt celeſtia. terreſtria et
infernalia. Philip.ij. Item tertio rōne cla
ritatis. Ipe eni habet eternā claritatē cū
patre. cum dicit Joh.xvij. Pater clarifica
me claritate quā habuiſti priuſq̄3 mundus
fieret. Que quidē claritas excedit omnem
claritatē creatā q̄ntācunq3. Vñ Sap.vij.
dicit. Candor ē lucis eterne ⁊ ſpeculū ſine
macula dei maieſtatis ⁊ imago bonitat̄ il
lius. Et ſequit. Eſt ſpecioſior ſole et ſuper
omnē ſtellarū diſpoſitionem luci cōpara/
ta inuenitur prior. Et Eccl.xxiij. dicit. O/
culi dñi lucidiores ſole. Et ideo cōcludit
Boecius. q̄ deus poteſt dici ſol q̄ſi ſolus
lucens. ⁊ hoc idē dicit Homer⁹ in li. de lau
de ſolis. Sed q̄3uis diuine lucis radius
ipe dei filius ſe nobis tam multiplicit' ma/
nifeſtauit in mūdo. Nunc ſe panē vocans
in famelicoꝝ ſatiationē. nunc vitē in deſo/
latorū conſolationē. nunc lucē in cecorū il
luminationē. vt dicit Hugo de ſcrō victo
re ſup primum capitulū celeſtis ierarchie.
Mirū tamen eſt q̄ mūdus tanta ipius be
neficia paruipendens magis vanitati la/
benti adheſit. et pro luce tenebras dilexit.
Hincē q̄ filius merito dicit mundū eſſe
arguendum ex h̄ q̄ cū ipe venit vt lux qui
per ſe et p ſpiritūſanctum mundum illumi
nare diſpoſuit. tamen mūdus plus dilexit
tenebras q̄3 lucem que fuerūt verba in pn
cipio propoſita. In quibus verbis tria de
ſcribuntur. Primo nanq3 deſcribitur diui
ne bonitatis magnitudo et excellentia. q̄a
lux venit in mūdū. Secūdo humane iniq̄
tatis ingratitudo ⁊ maliuolētia in eo q̄ di
lexerunt homines magis tenebras q̄3 lu/
cem. Tertio ſubiūgitur huius ingratitu/
dinis origo ⁊ cauſa. cū additur. Erant eni
opera eorū mala.

A

Dixi primo q̄ in verbis pmiſ/
ſis primo deſcri/
bitur diuine bonitatis magnitudo ⁊ excel
lentia in eo quia lux venit in mundū. Ve/
re magna bonitas dei que videns totum
mundū tenebroſum multiplicibus tene/
bris dignatus ē mittere filium ſuum qui
eſt ſplendor paterne glorie. Ad Hebre.j.
Qui ad hoc venit vt illuminaret omnē ho
minem venientē in hunc mundū. Erat eni

go chriſtus lux arguens malos Ephes.v.
Omnia q̄ arguūtur a lumine manifeſtant.
Erat lux dirigens bonos Joh.xij. Ambu
late dum lucē habetis. Erat lux delectās
iuſtos. Unde Eccles.xj. Dulce lumē ꝛ de
lectabile ē oculis ſcilicet iuſtorū videre ſo
lem. Jſta lux lucet tripliciter. Jn ſignis ꝑ
potentiam. Juxta illud Ps̄. Jlluxerunt
choruſcationes tue orbi terre. Jn verbis
ꝑ ſapientiā Abacuc.iij. Splendor eius vt
lux erit. Jn exemplis eius bonitas. Joh.
viij. Qui ſequit me nō ambulat in tenebr̄.
Sequit ſcilicet ꝑ imitationem operꝝ. Jſta
lux non minus hodie lucet ꝑ gratiam ſpi
ritusſancti in mundo primo lumine ſcien
tie. Unde in Ps̄. Jlluminās tu mirabili
ter a montibꝫ eternis. Montes eterni ſūt
apoſtoli. q̄ dicunt eterni. quia ab eterno p̄
ordinati ꝛ p̄electi. Juxta illud Eph.j. Ele
git nos in ipō ante mundi cōſtitutionem.
Et.ij. Thimo.j. Uocauit nos vocatōe ſua
ſancta. non ſm̄ opera noſtra ſed ſm̄ ꝓpoſi
tum ſuum. i. ſm̄ ſuam eternaꝫ p̄ordinatio
neꝫ. Exponit Gorra ibidē iuxta illud Ro
ma.viij. Scdm̄ ꝓpoſitum vocati ſunt ſan
cti. Hi montes hodie ſunt illumīati a xp̄o
ꝑ ſpiritūſanctum qui deſcendit ſup eos in
flamma ꝛ luce ignis. quos ita illuminauit
lumine ſapientie ꝛ ſcientie ſue. vt haberēt
ſcientiā omniū linguarū ꝛ omniū pertinē
tium ad ſalutem. etiam ſuper omnes ſan
ctos veteris teſtamenti patres. Unde qui
libet eorum potuit dicere illud Pſalmiſte
Super ſenes intellexi. quod exponit Ly
ra ad litterā de apoſtolis. qui ſm̄ ipm̄ intel
lexerunt ſuper ſanctos patres. Ab his er
go montibus ſic illuminatis hodie et nos
illuminamur ꝑ eorū doctrinam. ꝑ illumi
nationem ſaluatoris dn̄i noſtri ieſu chri
ſti qui illuminat nos ꝑ euangeliū. vt dicit
ij. Thimo.j. Secūdo illuminat nos lumi
ne leticie ſpiritualis. ita q̄ hoīes poſt miſ
ſionem ſpiritusſancti multo libentius ꝛ ar
dentius ſuiūt deo q̄ꝫ ante. ſicut artifices
libentius operant in luce diei q̄ꝫ noctis te
nebris. Unde. Nox p̄ceſſit dies autez ap
propinquauit. Roma.xiij. Et ideo q̄libet
xp̄ianus dicere poteſt illud. Dediſti letici
am in corde meo. Et p̄mittitur. Signatū
eſt ſuper nos lumē vult9 tui domine. Ter
tio illuminat nos chriſtus ſemp per grati
am ſpiritusſancti lumīe gratie. Eram9 enī

aliquādo tenebre. nunc autē lux in domi
no Ephe.v. Et hoc ꝓpherabat Jſaias. O
rietur in tenebris lux tua Jſa.lviij. Et ideo
vnicuiqꝫ dicitur hodie. Surge illumīare
hieruſalē. quia venit lux tua. lux vtiqꝫ gra
tie que nos facit filios lucis. Unde Eph.
v. Ut filij lucis ambulate ꝛc̄. Eſt tn̄ aduer
tendū q̄ chriſtus illumīat diuerſimode ꝑ
loco et tempore. Nam illuminat in mūdo
valde vtiliter. in celo valde delectabiliter.
ꝛ in futuro iudicio valde terribilit. De pri
ma illuminatione dicitur Joh.j. Erat lux
vera que illuminat omnē hominē venien
tem in hunc mundū. Et ipſe de ſe dic̄. Ego
ſum lux mundi. Johis.viij. Jſta autē illu
minatio eſt valde vtilis maxie ad duo. vel
contra malū vel propter bonū. Cōtra ma
lum tria genera hominū illuminat. Et pri
mo peccantes ad cognitionē peccati. ſic ſo
le illuminante videntur athomi. Hanc il
luminationē petebat Pſalmiſta. Petam9
ꝛ nos cū eo dicentes. Domine qui illumi
nas lucernam meā illumina tenebras me
as. Et iſtud eſt primū donum ſpiritusſan
cti in cōuerſiōe peccatoris. quo cognoſcit
vilitatem et grauitateꝫ peccati et quo ſur
git ad contritionē. Secūdo illumīat chri
ſtus penitentes ad expulſionē cogniti pec
cati. Sicut ſole oriente repellunt nebule.
ꝛ ſicut illuceſcente die purgant ſordes do
meſtice. Unde Luce.j. Uiſitauit nos ori
ens ex alto. Et ſeq̄tur. Jlluminare his q̄
in tenebris ꝛ in vmbra mortis ſedent. vm
bra mortis ē peccatū. quia ē quaſi figura ꝛ
imago mortis eterne. Tertio illumīat pu
gnantes ad cautelā recidiui. ſic illumina
to malo paſſu fugiunt hoſtes ꝛ vitatur ca
ſus. Jdeo Pſalmiſta petijt. Jllumīa ocu
los meos ne vnq̄ꝫ obdormiā in morte. ne
quādo dicat inimicus meus p̄ualui aduer
ſus eum. Quia ergo hec tria parat9 eſt no
bis facere chriſt9. Jdeo vnicuiqꝫ hodie di
cendū ē illud. Surge q̄ dormis ꝛ exurge a
mortuis ꝛ illūiabit te xp̄s. Preterea ad bo
nū illūiat xp̄s ꝑ ſpm̄ ſcm̄ tria genera ho
minū ſcꝫ p̄dicātes ad cognitiōeꝫ dicēdoꝝ.
Sic enī luna illūiata a ſole illūiat nos. vn̄
in Ps̄. Declaratio ſermonū tuoꝝ illūiat et
intellectū dat paruulis. Sicut enī ocul9
nō videt coloratū ſine lumīe. ſic nec verum
poteſt intelligere intellect9 ſine ſpūſancti
illuminatione. vn̄ Ps̄. Preceptū dn̄i luci

dum.i.luce decoratū ꝑ ſpiritū ſctm̄. Hinc
clamat eccleſia. Accende lumen ſenſibꝰ. Et
vere neceſſe eſt iſtud lumē ſenſibꝰ nr̄is. naꝫ
niſi adſit intus q̇ doceat. doctoris lingua
inuanum laborat extra. Inquit Grego. in
omelia ſuꝑ Joh. Vn̄ Linconienſ. ſuper .j.
poſteriorū dicit. ꝙ vnus eſt doctor q̇ men
tes hoīm illuminat ⁊ veritatem oſtendit.
Scd̄o illuminat obediētes ad honeſtatē
morū. Sic ſcriptor illuminat librū vt pul
chrior ⁊ precioſior habeatur. Ideo Iſa. lx
dictū eſt. Surge illumiare ſcꝫ obediendo
ſurge ⁊ illuminare ſcꝫ honeſte cōuerſando
quia venit lumē tuum ſcꝫ xp̄s. Sic muli/
er honeſtius ſe gerit quanto nobiliori de/
ſponſatur. Tertio illuminat ꝑſeuerantes
ad ꝑueniēdū i regnū. Sic i die candela il/
luminante ꝑuenit viator ad terminū. Pſ.
Deduxit eos in nube tota die ⁊ tota nocte
in illuminatiōe ignis. Ecce ꝗ̄ vtiliter om/
nibus ſtatibꝰ hominū iſta lux illuminat in
2° mundo. Scd̄o xp̄s illūiat in empireo celo
delectabiliter. De qua illuminatione Apo
calip. xxj. Claritas dei illuminabit eā ſcili/
cet ciuitatē ſupernā. ⁊ lucerna eius ē agnꝰ.
Iſta autē illuminatio erit etiā nobis vti/
lis ad tria. videlicet ſecuritateꝫ ſine metu.
ſic illuminatio aſſecurat timidū q̇ in tene/
bris horret. Ideo Pſ. dixit. Dn̄s illumi/
natio mea. Et ſequitur. a quo trepidabo.
Si candela illuminans aſſecurat quāto/
magis deus. Secūdo illūiatio iſta cauſa/
bit in nobis iocunditatē ſine fletu. Sic il/
luminatio delectat oculū. Sic lux mitigat
morbū q̇ de nocte magis grauat Eccl. xxx
iiij. Illuminans oculos dans ſanitateꝫ et
vitā. Tertio cauſabit in nobis eternitateꝫ
ſine defectu. Lux eni facit ad ꝯſeruationē
īferiorꝝ. ſic lux ſuperna ad ꝑpetuitatē vero
rū. Apocal. vlti. Dn̄s deus illumiabit eos
3 ⁊ regnabūt in ſecula ſeculorꝝ. De tertia il/
luminatione que erit terribilis in iudicio
dicit. j. Corinth. iiij. Illuminabit abſcon/
dita tenebrarū ⁊ manifeſtabit abſcondita
cordiū. Amos v. Reuelabit quaſi aqua iu/
diciuꝫ. ⁊ iuſticia q̄ſi torrens fortis. Quaſi
aqua dicit ꝓpter nimiā habundantiā pena
rū q̄s deus tunc reuelabit q̄i impetū aque
torrētis. Hec hodie ſunt clauſa vt dicitur
Deutero. xxxij. None hec abſcondita ſunt
apud me ⁊ ſignata ⁊c. Interlinear. in futu
ro iudicio reuelāda. Sed tn̄ bonis iſta il/
luminatio erit delectabilis. q̄a in Pſ. dicit
ꝗ̄ magna multitudo dulcedinis tue quaꝫ
abſcondiſti timētibꝰ te. Quā abſcōdiſti ſcꝫ
nunc. ſed tūc reuelabis illuminādo vultuꝫ
tuum ſuꝑ nos. ⁊ oñdendo clare iuxta illud
Oculo ad oculū videbūt Job. xxviij. Ab/
ſcondita ꝓducet in lucē Sicq; patet ꝓmū
ſcꝫ diuine bonitatis magnitudo ⁊ excellē/
tia. in eo q̄a lux venit in mundū. B

Dixi ſecūdo ꝙ in verbis pre
miſſis tangitur
humane ꝑuerſitatis ingratitudo. cū dicit.
Et dilexerūt magis hoīes tenebras ꝗ̄ lu/
cem. Et q̄s dubitat maximā eſſe ꝑuerſita/
tis ingratitudinē q̄ñ ille qui habitat luceꝫ
inacceſſibilē ad nos veniēs dignatꝰ eſt no
biſcum cōuerſari vt nos filios lucis effice/
ret. Et tn̄ nos plus diligimꝰ tenebras pec/
catorū ꝗ̄ lucē bonorꝝ operꝝ. plus tenebras
culpe ꝗ̄ gratie. plus tenebras miſerie pre
ſentis ꝗ̄ lucē glorie future. Et ideo multū
ſumus ingrati. Sicut autē dictū eſt ꝙ xp̄s
venit nos efficere filios gratie. ſed nos ten
dimus ſemꝑ ad ſtatū culpe. Ideo dicit no
bis. Dilexerūt homies magꝭ tenebras ꝗ̄
lucē. Dicit ergo ſtatꝰ culpe merito tenebre
Primo q̄a obſcurat intelligentiā. Secun
do q̄a excecat ꝯſcientiam. Tertio q̄a tene/
bras q̄rit ⁊ ad tenebras tendit. Primo er/
go obſcurat intelligentiā. Videmꝰ enim ꝙ
quidā quātocūq; labore ⁊ ſtudio acq̄ſierūt
ſcientiā ſi ad ſtatū culpe mortalis declina/
uerint. nō niſi ea q̄ carnis ſunt ſapiūt. nec
mentis oculū vnq̄ ad ſpiritualia ⁊ ad cele
ſtia cōtemplanda ſubleuant. Iuxta illud
Epheſ. iiij. Hoc dico ⁊ teſtificor in domi/
no. vt nō ambuletis ſicut ⁊ gentes ambu/
lant in vanitate ſenſus ſui. tenebris obſcu
ratum habētes intellectū. alienati a via dei
ꝑ ignorantiaꝫ que eſt i illis ꝓpter cecitatem
cordis ipſorū. Hec ibi. Dicit ibi Lyra. Ob
ſcuratū habētes intellectū. q̄a vicia ⁊ ma/
xime carnis cauſant ebetudinem mentis.
Sil'r habet ad Rom. j. vbi dicit. Obſcu/
ratū eſt inſipiēs cor eorꝝ. Dicētes eni ſe eē
ſe ſapiētes. ſcꝫ in tpalibꝰ. ſtulti facti ſunt in
ſpiritualibꝰ. Exponit Lyra. ⁊ huiꝰ exēplū
habemꝰ expſſum i Salomne. Cuiꝰ cor de
prauatū ē ꝓpter mlieres. ita ꝙ ad idolatriā
lapſus ē. Ecce mag̃ cecitas. Scd̄o ſtatꝰ cul
pe excecat ꝯſciam. vt in q̄nto maloꝝ ꝑiculo
homo poſitus ſit non agnoſcat. j. Joh. ij.

Feria ſecunda penthe.

Qui odit fratrem ſuū in tenebris eſt vſqꝫ
adhuc. Et infra. Et in tenebris ambulat.
⁊ neſcit quo eat. quoniā tenebre obcecaue
runt oculos eiꝰ. Ideo dicit̄ Luc. xi. Vide
ergo ne lumen q̄d in te eſt tenebre ſint. i. ne
intentio tua mala ſit. Ex qua ꝯſcientia ob
ſcurat̄ etiā ſi illḋ q̄d agit̄ aliqn̄ bonū videt̄
Tertio ſtatꝰ culpe tenebras materiales q̄/
rit Iſaie. xxix. Ve q̄ ꝓfundi eſtis corde vt
a dn̄o abſcondatis conſiliū. quoꝝ ſunt ī te
nebris opa. ⁊ dicunt. Quis videt nos ⁊ q̄s
nouit nos. Et ſequit̄. Peruerſa eſt hec ve/
ſtra cogitatio. Et in euāgelio p̄ſenti dicit̄.
Omnis q̄ male agit odit lucē Eph. v. No/
lite cōmunicare opibꝫ infructuoſis tene/
brarū. magis aūt redarguite. Et talibꝫ re/
ducēdū eſt illud poete. Cum q̄d turpe fa/
cis q̄d me ſpectante ruberes. Cur ſpectan
te deo nō magis ipſe rubes. Et illud. quia
veniet dominꝰ q̄ illuminabit abſcōdita te
nebrarū ⁊ manifeſtabit cōſilia cordium. i.
Corinth. iiii. Quarto ſtatus culpe ad tene
bras ducit Math. xxii. Ligatis manibꝫ ⁊
pedibꝫ mittite euꝫ in tenebras exteriores.
Et Math. xxv. Seruū inutileꝫ mittite in
tenebras exteriores. Et Math. viii. Filii
aūt regni mittent̄ in tenebras exterioreſ. i.
a facie dn̄i. Dicit interlinear̄. in eternā no/
cteꝫ q̄ hic ſponte ceciderūt in tenebras ex/
teriores. i. in cecitateꝫ mentis. Quis ḡ nō
videat aut intelligat magnā eſſe ingratitu
dinem diligere tantā mentis cecitatē. ob/
miſſa illa claritate lucis gratie. Ideo bene
dictū eſt ꝙ merito arguit̄ humane ꝑuerſi/
tatis ingratitudo.

Dixi tertio ꝙ in verbis premiſ
ſis deſcribit̄ huma
ne ingratitudinis origo ⁊ cauſa. Cū dicit̄.
Erant ei opa eoꝝ mala. Circa q̄d ſciendū
ꝙ ſicut opera in gratia dei facta ſunt meri/
toria ⁊ bona. ita extra gratiā facta ſunt de/
meritoria ⁊ mala. q̄ntū ad vitam eternā. li
cet in genere ſuo ſint bona. Et ratio. qꝛ gra
tia dat operi noſtro formā. Iuxta illud. i.
Corinth. xiii. Si linguis hominū loquar
caritatē aūt nō habeā ⁊c̄. Et ideo quodli/
bet opus extra gratiā ⁊ caritatē dei factuꝫ
eſt malū. eo ꝙ nō tendit finaliter in deum.
Eſt autē regula ꝙ opus denoīatur a fine. ⁊
cuius finis bonus ipm̄ quoqꝫ bonū. ⁊ ecō/
uerſo. Ideoqꝫ q̄a illi qui ſpreuerāt fidem
xp̄i male ordinabant opera ſua in malum
finē. cū ſine fide impoſſibile ſit placere deo
Hebreo. xi. Concludit eis merito xp̄us ꝙ
erant eoꝝ opera mala. Sunt aūt opa pec
catorū mala ex triplici cauſa. Primo quia
multū vilia. Scḋo q̄a multū vana. Tertio
q̄a multū nociua. Eſt ergo ꝑmo opus pec
cati malū. q̄a vile. Dicit̄ enī de pcc̄ōre Sa
pi. xv. Luto vilior eſt vita eius. Et vere val
de vile eſt. q̄a in die nouiſſimo q̄libet noīa/
bit opus ſuuꝫ ⁊ faber ⁊ ſutor. Sed pecca/
tor nō audebit nominare opus ſuū. Quō
enī audebit nomīare opus ſuū. cū om̄is q̄
taliter agit dignꝰ eſt morte. vt dicit̄ Roma.
i. Nec ſolum q̄ agunt ſed etiā q̄ talibꝫ ꝯſen
tiunt. vt dicit̄ ibidē. cuiuſmodi ſunt noueꝫ
alienis peccat̄ laborātes. De quibꝫ habet̄
verſus. Iuſſio conſiliū ꝯſenſus palpo re/
curſus. Participans mutus non obſtans
nō manifeſtans. Scḋo pctm̄ eſt opus ma
lum. q̄a vanū. vn̄ Ps. Vt quid diligit̄ va/
nitatē. Vanū eſt q̄d eſt infructuoſum. Si
eſſet vile ſed tn̄ fructuoſuꝫ. adhuc nō eſſet
mirū ſi aliquis id operaretur. Sed certe
peccatū non ſolū eſt vile ſed infructuoſuꝫ.
Vnde Roma. vi. Quē fructū habuiſtis in
quibꝫ nunc erubeſcitis. Hi poſſunt dicere
illud Lu. v. Per totā noctem laborātes ni
hil cepimus Sapie. iii. Vacua ē ſpes eoꝝ
⁊ labores eoꝝ ſine fructu et inutilia opera
eorū Iſaie. lix. Telas aranearū texuerunt
Ecce vanū opus. Tertio opus peccati di
cit̄ malū qꝛ nociuuꝫ Iuxta illḋ Ecci. xiiii.
Om̄e opus corruptibile in fine deficiet. et
qui operat̄ illud ibit cū illo. Et ſi q̄s vult
ſcire in particulari nocumēta peccati. attē
dat ꝑmo q̄a aufert gratiā Ecci. xx. Grē fa/
tuorū. i. peccatorū effundet̄ Ecci. xxi. Cor
fatui q̄ſi vas ꝯfractū. omnē ſapientiā. i. gra
tiam nō tenebit. Scḋo quia debilitat na/
turā. vt patet. q̄a ꝓpter peccatū eſurimus ⁊
ſitimus. vt dicit Grego. v. diſt. Ad eius ve Auguſtinus
ro. Et tādē morte morimur. Hinc ps̄. dic̄
ꝯfitēdo penā peccati. Miſerere mei domi
ne. q̄niā infirmus ſum. ſana me dn̄e. q̄niaꝫ
conturbata ſunt om̄ia oſſa mea. Tertio qꝛ
peccatū elongat gloriā. Ps. Longe a pec/
catoribꝫ ſalus Iſaie. lix. Peccata noſtra di
uiſerunt inter nos ⁊ deum noſtrum. Vlti
mo quia obligat ad penam. Prouer. xiiii.
Miſeros facit homies pctm̄. miſeria eter
na vtiqꝫ Roma. vi. Stipendia pctī mors.
Ecce quō opa pctōrum mala ſunt. tum qꝛ

vilia. tum quia vana. tum qꝛ nociua. In/
de eſt ꝙ Pſalmiſta hortaṫ dicens. Qui dili
gitis dñm odite malũ. Exponit Innocẽ.
id eſt diabolū vel quodlibet peccatũ. Et
apl'us ad Roma. xij. Odientes malũ. Mul
tum ergo hõ debꝫ timere ne recedat a gra
tia xp̃i. ſine qua veniunt ſibi om̃ia mala. ſi/
cut cũ ea veniũt om̃ia bona vt diciṫ Sap.
vij. Et certe valde fatuus eſt hõ qui nõ at/
tendit opa ſua dũ ſunt in gratia dei facta.
Nam tũc ſunt valde honeſta cõtra vilita/
tem. Vñ Prouer. vlti. Laudent eũ in por
tis opera eius. i. laudabilẽ oſtendãt. ꝛ Ro/
ma. xiij. Induamur arma lucis. Scḋa qꝛ
tunc ſunt valde breuia Eccl. vi. In ope il/
lius exiguũ laborabis. ꝛ cito edes de gene
rationibꝫ illius. Tertia qꝛ tunc ſunt valde
vtilia. qꝛ ſunt opa noſtre ſalutis. vt dicitur
Philip. ij. Nos ergo fratres ſimus grati
de gratia q̃ modo lucet nobis tpe grẽ. faci/
entes nobis opa lucis. vt tandẽ mercedeꝫ
recipiamus in luce eterna. Quam nobis
concedat ꝛc.

Feria tertia Penthecoſtes. I.
Sermo LXXIX.

Qui non intrat
q per oſtium in ouile ouiũ hic
fur eſt ꝛ latro. q̇ autẽ intrat
ꝑ oſtiuꝫ paſtor eſt ouiũ. huic oſtiarius ape
rit. Joh. x. Sicut dicit Ambro. in quodaꝫ
ſermone. Om̃ia habem⁹ in xp̃o ꝛ om̃ia in/
ueniemus. Si grauaris iniq̃tate. iuſticia
eſt. Si vulnera curare deſideras. medic⁹
eſt. Si febribꝫ eſtuas. fons ẽ. Si indiges
auxilio. ꝟtus eſt. Si mortẽ times. vita eſt.
Si tenebras fugis. lux eſt. Si celũ deſide
ras. via eſt. Si q̃ris alimentũ. cibus eſt.
Hec Ambro. Ex q̇bus ꝟbis patet multi/
plex nr̃i redẽptoris erga nos pietas q̇ om
nibꝫ om̃ia fact⁹ eſt. Vñ q̇a hoĩbus celũ vſ/
ꝙ ad ſuum aduentũ clauſum erat. om̃eſꝙ
errauerũt ſicut oues errãtes. vt dicitur in
Ps. x. i. Pe. ij. ꝛ defecerãt laſſati in via ini/
quitatis ꝛ ꝑditionis. ita vt nõ poſſent por/
tam ꝛ oſtiũ ingredi paradiſi. carẽtes intro
ductore tanꝙ̃ ceci errãtes in plateis Tre/
no. iiij. Ideoꝙ xp̃s veniens in mundũ no
bis factus ẽ via ſalutis Joh. xiiij. Ego ſuꝫ
via. nec ſolũ via q̃ ducit nos ad regnuꝫ. ſed
etiã factus ẽ oſtiũ regni. q̇ intraṫ ad regnũ.
nec ſolũ oſtium ſed etiã paſtorẽ ſe fecit oui/
um. q̇ introducit oues ꝛ ante illas vadit ꝓ/
oꝛ. ſ. aſcendẽdo ĩ celũ. Inſuꝑ dignat⁹ ẽ or/
dinare pĩſſimũ oſtiariũ ſpiritũſctm̃. q̇ om/
nibꝫ ꝑ oſtiũ. hoc ẽ. ꝑ fidem xp̃i intrãtibꝫ ape
rit benigniter. De quibꝫ om̃ibꝫ loq̇tur pre
ſens euãgeliũ. Qui nõ intrat ꝛc. In quibꝫ
verbis tria ꝓponunṫ ſm̃ tres ſtatus trium
ꝑſonarũ. Primo nanꝙ deſcribiṫ implicite
ꝯditio mali paſtoris cũ diciṫ. Qui non in/
trat ꝑ oſtium in ouile ouiũ. Scḋo deſcri/
bitur ꝯditio boni paſtoris. ibi. Qui aũt in
trat ꝑ oſtium. Tertio deſcribiṫ ꝯditio oui
um reſpectu quaꝝ tales bon⁹ ꝛ malus pa/
ſtor dicunṫ. cũ ſubiungiṫ. Ouile ouiuꝫ. Et
paſtor ẽ ouiũ ꝛc.

Dixi primo ꝙ primo deſcribi
tur implicite cõdi
tio mali paſtoris. Sed licet ꝑus deſcribi/
tur ꝯditio mali q̃z boni paſtoris. ꝑus tñ di
cendũ eſt de bono paſtore. ſcḋo de malo. eo
ꝙ naturaliter prius ẽ bonũ q̃z malũ et ꝑe
ꝛ dignitate. Cõditio igiṫ boni paſtoris de
ſcribitur. Cũ diciṫ primo qꝛ intrat ꝑ oſtiũ.
Scḋo q̇a oſtiarius ei aperit. Et quis eſt
iſte paſtor melior q̃z xp̃s. q̇ ſm̃ Greg. paſcit
nos quos condidit. Nos eni ſumus oues
paſcue eius q̇ intrauit ꝑ oſtiũ. i. ꝑ teſtimo/
niũ ſacre ſcripture omniũ ꝓphetaꝝ in eccle
ſiã. nõ temeritate ꝓpria aut vſurpata ambi
tione ſed dei pr̃is ꝯſtitutiõe. Vñ Actu. x.
Huic omnes ꝓphete teſtimoniũ ꝑhibent.
Ipſe etiã nõ aſſumpſit ſibi honorẽ. ſed vo/
catus ẽ a deo tanꝙ̃ aaron Heb. v. Vnd̃ de
ſe dicit Ps. ij. Ego aũt rex ꝯſtitut⁹ ſum ab
eo ſcꝫ deo pr̃e. Huic ergo oſtiarius. ſ. ſpiri
tusſanct⁹ aperuit portas iuſticie q̃s ingreſ
ſus ẽ xp̃s. Circa q̇d ſciendū ꝙ xp̃s merito
diciṫ paſtor. qꝛ paſcit ſuos. Juxta illud ps.
Dñs regit me ꝛ nihil mihi deerit. Alia lra
habet ſm̃ Innocen. q̃rtũ. Dñs paſcit me.
Paſcit autẽ quadruplici cibo. quo nihil ẽ
melius. ꝛ ideo nõ ſolũ meretur dici paſtor
bonus. ſed etiã optimus. Prim⁹ cibus eſt
ſacramẽtalis ſcꝫ corꝑis xp̃i Joh. vi. Caro
mea vere ẽ cibus. Sed q̃s paſcit iſto cibo
diciṫ in Ps. Edent pauꝑes ꝛ ſaturabunṫ.
Pauꝑes dico ſpiritu. i. humiles ꝛ non in/
flati Matthei. v. Secundus cibus ẽ do/
ctrinalis. Hieremie. iij. Dabo vobis paſto
res iuxta cor meum et paſcent vos ſcien/
tia et doctrina. Tertius cibꝰ eſt gratie eter
nal' Math. v. Bti q̇ eſuriũt ꝛ ſitiũt iuſticiã

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN